

המרוכה והיה לך לתפוש את המועט, הרי נמצא שתפשת שלא כדת [רש"י].

אלא, למאי הלכתא כתביה רחמנא לחג הסוכות?

כדי לאקושי חג הסוכות לחג המצות, לומר לך: מזה חג המצות טעון לינה בירושלים במוצאי יום טוב הראשון [רש"י], אף חג הסוכות טעון לינה. (12)

ומפרשינן: **והתם** — גבי חג המצות — **מנלן** שהוא טעון לינה?

י"ב-ב משום **דכתיב** "כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכן שמו, שם תזבח את הפסח בערב. ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר ה' אלהיך בו.

ופנית בבוקר והלכת לאחריך."

ועל כרחק בוקר זה של חול המועד הוא, שהרי בבוקרו של יום טוב אינו יכול לילך לאהלו משום איסור תחומין [רש"י]. (13)

תנן במשנתנו: **עצרת שחל להיות ערב שבת:**

בית שמאי אומרים: יום טובח שלה אחר השבת.

ובית הלל אומרים: אין לה יום טובח.

מאי לאו, הכי קא אמרי בית הלל: **אין לה לעצרת יום טובח כלל**, כלומר: אם לא הקריב ביום טוב שוב אין מקריב כלל [רש"י], לפי שאין תשלומין לעצרת. (14)

ומשנינן: **לא** כאשר פירשת, אלא:

אף שיש לו תשלומין כל שבעה, מכל מקום מי שאינו מתראה ביום ראשון נקרא פושע.

ותמה על זה, שהרי מצות ראייה אפשר לקיים גם בלילה, ראה שם אריכות בזה.

התוספות תמהו על פירושו של רש"י כאן, שהרי רק לרבי עקיבא תחומין דאורייתא, אבל לדעת רבנן אין איסור תחומין אלא מדרבנן, וראה עוד בדבריהם בדין י"ב מיל אם הוא מדאורייתא לכולי עלמא [כשיטת הרי"ף והרמב"ם].

ובטורי אבן הקשה, דאפילו לרבי עקיבא לא ניחא, כי אף הוא לא אמר אלא בשבת ולא ביום טוב.

14. תמה בטורי אבן, האיך סלקא דעתין לפרש כוונת המשנה שאין לה יום טובח מפני שאין לה תשלומין, והרי לפי זה האיך נפרנס את הסיפא של משנתנו שאמרו: ומודים שאם חלה להיות

הוא?! ועוד הרבה לתמוה בדברי הגמרא, וראה שם מה שביאר.

ויש מי שביאר דברי התרצן הראשון, דהכי קאמר: כיון ששמיני רגל בפני עצמו הוא, אם כן אין לך היקש של עצרת לאותו רגל, שלא הקישה התורה אלא עצרת לחג הסוכות ולא לשמיני עצרת.

ועל זה הקשתה הגמרא, כיון דלענין תשלומין אינו רגל בפני עצמו, אם כן שוב יכול אתה להקיש עצרת לשמיני עצרת לענין תשלומין.

12. ביאר הב"ח: אין לומר אף חג השבועות לא הוקש לחג המצות אלא לענין לינה, ולא לענין תשלומין, כי אין היקש למחצה.

13. רש"י במסכת ראש השנה ה א פירש באופן אחר: ביום טוב לא קאמר קרא, שהרי הוא יום שחיובו ליראות בעזרה; וביאר בטורי אבן, כי

שאינה צריכה יום טבוח, כיון שלדעת בית הלל מקריבה ביום טוב.

ותמהינן עלה: וכיון שאתה מפרש כן, אם כן, מאי קא משמע לן בית הלל – דמקריבין ביומיה [מותר להקריב עולת ראייה ביום טוב]!?

והא איפליגו בה [נחלקו כבר בדבר בית שמאי ובית הלל] הדין זימנא, ברישא דמשנתנו, וממילא אתה למד שאינה צריכה יום טבוח!?

דתנן: בית שמאי אומרים: מביאין שלמים ואין סומכין עליהם, אבל לא עולות ואפילו עולות ראייה; ובית הלל אומרים: מביאין שלמים ועולות, וסומכין עליהם.

ומשנינן: צריכא סיפא דמשנתנו להשמיענו מחלוקת בית שמאי ובית הלל, האם מותר להקריבה ביום טוב שיש שבת למחרתו, שאף בה אי אפשר להקריב.

דאי אשמעינן משנתנו רק בהא [ביום טוב שאין שבת למחרתו], הוה אמינא: בהא קאמרי בית שמאי שאין מקריבה ביום טוב משום דאפשר להקריבה למחר שהוא חול,

אבל בהא [ביום טוב שיש שבת למחרתו], אימא מודו להו לבית הלל שמקריבה ביום טוב, כיון שיש לחוש שמתוך שמתייאש ממנה יבוא לפשוע שלא להקריבה עוד. (15)

ואי אשמעינן משנתנו רק בהא [ביום טוב שיש שבת למחרתו], הוה אמינא: בהא קאמרי בית הלל שמותר להקריב ביום טוב, משום דלא אפשר למחר, שהרי שבת היא.

אבל בהא [בשאר יום טוב, שאין שבת למחרתו], אימא מודו להו לבית שמאי שאין מקריבין ביום טוב.

לפיכך: צריכא!

תא שמע: מי שלא חג [הביא קרבן חגיגה] שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג ויום טוב של עצרת, שוב אינו חונג.

מאי לאו, הפירוש הוא כפשוטו, שאם לא חג ביום טוב של עצרת שוב אין לו תשלומין, הרי למדנו שאין תשלומין לעצרת?! (16)

ודחינן: לא, מאי יום טוב של עצרת: יום טבוח.

בשבת שיום טבוח אחר השבת, והרי אין לעצרת יום טבוח כלל!?

וכתב הטורי אבן, דקא סלקא דעתין שאין לעצרת אלא יום אחד של תשלומין [וכמו שמוזכרת סברא זו לקמן בגמרא], ולפיכך כשחלה להיות בערב שבת אין לה יום טבוח כלל, שהרי זמנו היה בשבת, וכשחלה בשבת יש לה יום טבוח באחד בשבת. ראה שם בד"ה מאי לאו אין לה, ובד"ה מאי לאו יום טוב של עצרת שבהמשך הגמרא, ראה שם.

ומיהו לשון רש"י הוא: אם לא הקריבם ביום טוב עוד אין להם תשלומין.

15. לדעת רש"י בביצה יט, כ, טעמם של בית הלל שמתירים להקריב עולת ראייה ביום טוב, הוא משום שמא יפשע, ולשיטה זו הסוגיא מבוארת יותר.

16. כתב הטורי אבן: לפי מה דסלקא דעתין השתא לפרש כפשוטו, היה לגמרא להקשות

כלומר: אם לא הקריב ביום המיועד לתשלומי עצרת, שוב אינו חוגג.

אי הכי, על כל פנים ניפשוט מינה מדקתני "יום" דמשמע יום אחד, דהד יום טבוח הוא דאיכא.

כלומר: איין תשלומין לעצרת אלא יום אחד בלבד?!

ודחינן: אף זו לא תפשוט, כי אימא: "ימי" טבוח. (17)

תא שמע מהא דתני רבה בר שמואל: הרי אמרה תורה: מנה ימים וקדש חדש [ראש חודש] להקרבת מוספין. (18)

ואמרה תורה: מנה ימים [ספירת העומר] וקדש עצרת להקרבת קרבנותיה.

הרי למדת: מה חדש למנויו, כלומר: כשם שבחודש זמן הקרבת המוספין הוא יום אחד מתוך הימים שהוא נמנה על ידם, אף עצרת — למנוייה! וכדמפרש ואזיל.

מאי לאו, גמר עצרת מחדש, מה חדש יום אחד מן המנויים בלבד הוא מקריב, אף עצרת יום אחד בלבד הוא מקריב שהרי עצרת באה לאחר ספירת ימים? (19)

אמר מתרין רבא: ותסברא להוכיח מכאן שאין מקריבין אלא יום אחד?!

אטו האם לעצרת יומי מנינן [ימים בלבד סופרים], ואילו שבועי לא מנינן [שבועות אין מונים בספירת העומר עד העצרת]?!?

והאמר אביי: מצוה למימני יומי, דכתיב: וספרתם לכם ממחרת השבת וגו' תספרו המשים יום, ומצוה למימני שבועי, דכתיב: שבעה שבועות תספר לך, ועוד אתה למד שמצוה למימני שבועי, משום דהג "שבועות" כתיב.

וכיון שכן, אדרבה, יש לך לפרש דהכי קאמר: מה חדש אתה מקריב יום אחד כיון שהוא נמנה בימים, אף בעצרת אתה מקריב שבוע אחד כיון שהוא נמנה בשבועות, וללמדך: יש לה תשלומין כל שבעה. (20)

19. תמה בטורי אבן: והרי אם נפרש כן, למה צריך ללמוד דין זה מבנין אב, והרי יום אחד מפורש בתורה, ולא יישב.

ויש לתמוה עוד, והרי יום אחד לתשלומין בודאי מוכח ממשנתנו שיש אף בעצרת, וכמו שכתב הטורי אבן שהובא לעיל בהערות, ואם כן האיך קא סלקא דעתין, שאין תשלומין אלא יום אחד, ועל דרך שהקשה הטורי אבן עצמו. ובשפת אמת רצה לפרש, שהדרשה באה לומר שיש יום נוסף לתשלומין, ראה שם.

20. הקשו התוספות: נמצא שיש לנו ללמוד מבנין אב זה שיש לעצרת תשלומין כל שבעה,

ממשנתנו שמבואר בהדיא שיש תשלומין לעצרת כשחלה להיות בשבת?!

וביאר, כי אכן זה הוא טעם דחיית הגמרא ששיבשה את הברייתא ופירשה: "יום טבוח" ולא "יום טוב" כפשוטו.

17. כתב הטורי אבן: הואיל ובלאו הכי מוכרחים אנו לשבש את הברייתא, שהרי אי אפשר לפרש "יום טוב" ממש מכח המשנה, וכמבואר לעיל, על זה הוא שסומכת הגמרא לשבש את הברייתא ולומר: ימי טבוח.

18. שנאמר: עד חדש ימים, רש"י ראש השנה ה א, וכמו שכתבו התוספות כאן.

שהרי חול המועד הוא, אף תשלומי עצרת נמי אסור בעשיית מלאכה.

לפיכך קמשמע לן לימודו דרבי אליעזר בן יעקב, שיום התשלומין אינו אסור בעשיית מלאכה שהרי מותרת בו הקצירה.

ואי מדרבי אליעזר בן יעקב לבד, לא ידענא יח-א כמה ימים הוא משלים.

לפיכך קא משמע לן לימודו דרבי אלעזר אמר רבי אושעיא, שמשלים כל שבעה.

וריש לקיש אמר מקור אחר לתשלומין כל שבעה בעצרת: לפי שנאמר:

”שלש רגלים תחוג לי בשנה.

את חג המצות תשמור. שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך.

וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה [חג השבועות].

וחג האסיף [חג הסוכות] בצאת השנה, באספך את מעשיך מן השדה.”

איזהו חג שאתה חוגג [מביא קרבן חגיגה] וקוצר, שמותר לך להיות קוצר בו? —

הוי אומר: זה חג העצרת.

ובימי התשלומין הכתוב מדבר, וכדמפרש ואזיל.

שהרי אימת, אימתי יתכן חג שאתה גם חוגג

כאן שבה הגמרא לעיקר הלימוד שאף בעצרת יש תשלומין כל שבעה, ומוסיפה עוד לימוד מלבד לימודו של רבי אלעזר ברבי אושעיא בעמוד א' שלמדו מהיקש חג השבועות לחג המצות.

דבי רבי אליעזר בן יעקב, תנא: מכאן אתה למד שיש לעצרת תשלומין כל שבעה: דאמר קרא: ”וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש יהיה לכם.”

וסמוך לו אמר קרא: ”ובקצרכתם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך.”

איזהו חג שאתה קורא בו ”מקרא קודש” וגם אתה קוצר בו?

הוי אומר: זה חג עצרת, וכדמפרש ואזיל.

כי אימת אתה קורא וקוצר?

אילימא ביום טוב עצמו, לא יתכן, כי הרי קצירה ביום טוב מי שרי? (21)

אלא לאו לתשלומין, כלומר: אחר העצרת יש יום שהוא מקרא קודש לענין תשלומין, ומכל מקום מותר בעשיית מלאכה [רש”י].

ומפרשינן: ואף על גב דאיתמר דרבי אלעזר אמר רבי אושעיא שיש לעצרת תשלומין כל שבעה מהיקש לחג המצות, איצטריך נמי את לימודו דרבי אליעזר בן יעקב!

ומשום: דאי מדרבי אלעזר אמר רבי אושעיא לבד, הוה אמינא: מנה תשלומין של חג המצות אסיר אותו יום בעשיית מלאכה

21. הקשה הטורי אבן: והרי קצירה לצורך אוכל נפש מותרת מן התורה?! ראה שם.

ולמה הוצרך רבי אלעזר לעיל ללמוד מלימוד אחר?! וראה מה שיישבו.